

A. Spechten en mieren

Peter Boer

(Eerder gepresenteerd op de wintervergadering van de NEV op 12 feb 2000, *NEV Verenigingsnieuws* augustus 2000, p. xlvii)

Het leek een aantrekkelijk idee om mieren te inventariseren door de inhoud van keutels van de groene specht te analyseren. Dit zijn standvogels, die maar binnen een beperkt gebied foerageren. De groene specht vliegt hooguit een paar kilometer. De mierenresten in hun keutels zeggen iets over de plaatselijk aanwezige mierenfauna. De meeste keutels worden gevonden op bosmierenesten of op roestplaatsen. Maar zijn de mieren in de keutels representatief voor de mieren in de omgeving?

Volgens eerdere onderzoeken in Meijndel (ca. $\frac{2}{3}$ *Formica s.str.*, $\frac{1}{6}$ *Dendrolasius*;

en in overige veel *Myrmica*)(Gert-Jan de Bruyn) en in Bayern (ca. $\frac{2}{3}$ *Formica*, $\frac{1}{4}$ *Lasius*) niet: groene spechten worden geacht vooral rode bosmieren te eten. Populatie schommelingen van groene spechten zouden vooral te wijten zijn aan strenge winters, wanneer de bodem te hard bevroren is om rode bosmieren te kunnen vinden. Maar er komen ook groene spechten in de Alpen voor. Hoe kan dat? Van Hengel vindt vooral spechtekeutels in het najaar bij bosmierenesten (toeval?), Boer en Somsen ook midden in de winter. Over langere periode bezien, gaat de groene specht niet achteruit. Uit onderzoek aan spechtenkeutels in de Noord-Hollandse duinen bleek dat ook andere mierensoorten als voedsel kunnen dienen.

Bergen: *Formica*/(*Copto*)*Formica* 45%, *Serviformica* 23%, *Dendrolasius*, *Lasius*, *Cauto/Chthonolasius* 10%, overige (*Myrmica*) ;

Castricum: *Formica* 30%, *Dendrolasius*, *Lasius* (veel *platythorax*) 40%, *Cauto/Chthonolasius*, overig (*Myrmica*). In Castricum bevinden zich 10 *F. polycтена* nesten (ooit uitgezet).

Opmerkelijk was het relatief grote aandeel *Serviformica fusca* (niet genoemd in het Meijndel-onderzoek), *Lasius niger* en *L. platythorax*. Het vermoeden rees dat deze drie soorten een belangrijk deel vormen van de als *Lasius fuliginosus* gedetermineerde mieren uit het Meijndel-onderzoek. *)

Op Goeree komen geen rode bosmieren voor, maar wel groene spechten. Hier blijken ze vooral te leven van *Lasius niger* en *L. flavus*: *Serviformica*, *Lasius* s.str. 55%, *Cauto/Chthonolasius*, overig.

In Cornwall is geen bos en broeden groene spechten op de grond tussen de stenen. Ook daar eten ze andere mieren dan rode bosmieren. Waar wel bosmieren voorkomen bestaat het voedsel van de groene specht in de winterperiode (tussen september en april) voor 100% uit bosmieren. Niet alle nesten worden evenwel aangetast, mogelijk heeft de specht vaste gewoontes.

De analyse van de keutels begint met het tellen van de koppen om het aantal mieren in de keutel vast te stellen. Onderscheid tussen *L. niger* en *L. platythorax* wordt afgeleid uit de clypeus, bij de gele *Lasius* soorten wordt gelet op de haren (er vallen er wel veel af). Tijdens onderzoek in Goeree, Noordwijk, Castricum, Bergen NH en Schoorl bleek dat 90% van de mierenresten in groene spechtenkeutels determineerbaar is, waarbij 19 soorten werden aangetroffen: *Formica polycтена*, *F. rufa*, *F. rufa x polycтена*, *F. (Serviformica) fusca*, *F. (S.) cunicularia*, *F. (Coptoformica) exsecta*, *Lasius niger*, *L. platythorax*, *L. psammophilus*, *L. (Dendrolasius) fuliginosus*, *Myrmica rubra*, *M. ruginodis*, *M. schencki*, *M. sabuleti*, *M. scabrinodis*, *M. specioides* en *Tetramorium caespitum*. Deze resultaten geven duidelijk aan dat analyses van groene spechtenkeutels wel degelijk waardevolle gegevens kunnen opleveren over de verspreiding van mieren.

Vooraf in het voorjaar worden naast mieren ook miljoenpoten, pissebedden en een enkel snuitkevertje in de keutels aangetroffen.

Voorts zijn er nooit *Formica* ♀♀ in keutels gevonden, wel *Myrmica* ♀♀. Somsen stelt, dat er een overcapaciteit in de eierproductie is, zodat het eten van mieren geen probleem voor het voortbestaan van het volk is. De groene specht is dus geen

bedreiging voor de bosmieren.

***) Noot redactie:** Desgevraagd deelde Gert-Jan de Bruyn mij met stelligheid mede, dat de Meijndel-keutels zeer zorgvuldig zijn onderzocht en dat het inderdaad om *L. fuliginosus* ging. Hij acht het uitgesloten dat zij met *F. fusca*, *L. niger* of *L. platythorax* zijn verwisseld. Volgens hem houden groene spechten niet echt van *L. fuliginosus* maar had vermoedelijk de slechte bereikbaarheid van andere soorten (vanwege de strenge vorst in de periode van het onderzoek) genoopt tot het benutten van deze voedselbron.